

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Για την επίλυση των διαφορών του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και άλλες διατάξεις»

I. Με το υπό εξέταση νομοσχέδιο εισάγεται (Κεφάλαιο Α) ο εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος για την εκδίκαση των διαφορών σχετικά με κάθε είδους αποδοχές και συντάξεις των δικαστικών λειτουργών, η επίλυση των νομικών ζητημάτων των οποίων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, φορολογική ή συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων. Στην περίπτωση αυτή, οι σχετικές διαφορές, κατ' άρθρο 88 παρ. 2 Σ., υπάγονται στην αρμοδιότητα του ειδικού δικαστηρίου του άρθρου 99 Σ., με διευρυμένη όμως σύνθεση, στην οποία μετέχουν ένας επιπλέον καθηγητής νομικού μαθήματος τμήματος νομικής των ΑΕΙ της χώρας και ένας επιπλέον δικηγόρος. Το Κεφάλαιο Β του υπό εξέταση νομοσχεδίου ρυθμίζει θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

II. Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, των πολιτικών δικαστηρίων κατ' αρχάς και εν συνεχεία του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία γινόταν επέκταση ευνοϊκών νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούσαν τρίτα πρόσωπα, με βάση σχετική ερμηνεία του άρθρου 4 παρ. 1 Σ., και στους δικαστικούς λειτουργούς, είχε αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης τόσο στη θεωρία όσο και στην ίδια τη Ζ' Αναθεωρητική Βουλή. Έτσι, ψηφίσθηκε η αναθεωρημένη διάταξη του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, κατά την οποία:

«Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νομικών ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών».

III. Το άρθρο 5 ΣχΝ ρυθμίζει τα θέματα οριοθέτησης των αρμοδιοτήτων μεταξύ του ειδικού δικαστηρίου και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων.

ων ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Η αρμοδιότητα του ειδικού δικαστηρίου των άρθρων 88 παρ. 2 και 99 Σ. είναι εξαιρετική (το δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο μόνον όταν οι προς εκδίκαση διαφορές δικαστικών λειτουργών θέτουν νομικά ζητήματα, η επίλυση των οποίων μπορεί να επηρεάσει την κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων). Συνεπώς, το δικαστήριο θα πρέπει να αιτιολογήσει ειδικώς την αρμοδιότητά του. Αυτό πρέπει να γίνει στη μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού, πριν το δικαστήριο εξετάσει τα συγκεκριμένα περιστατικά της κρινόμενης ενώπιόν του υπόθεσης. Με άλλα λόγια, το ειδικό δικαστήριο, στην απόφασή του, θα πρέπει α) να αναφέρει τους κρίσιμους για την επίλυση της υπόθεσης κανόνες δικαίου, β) να τους ερμηνεύσει, κατ' αρχάς τουλάχιστον, γ) να αποφανθεί εάν από την ερμηνεία αυτή θα επιλυθούν νομικά ζητήματα που επηρεάζουν τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων. Εάν στο ανωτέρω υπό γ) ζήτημα δοθεί καταφατική απάντηση, τότε το ειδικό δικαστήριο κρατεί την υπόθεση και προχωρεί στην εξέταση των πραγματικών περιστατικών, δηλαδή στην ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού. Εάν στο υπό γ) ζήτημα δοθεί αρνητική απάντηση, τότε το ειδικό δικαστήριο εκδίδει παραπεμπτική απόφαση.

Ζήτημα τίθεται για τα όρια του δεδικασμένου της παραπεμπτικής απόφασης του ειδικού δικαστηρίου, η οποία κατ' άρθρο 5 παρ. 1 ΣχΝ είναι δεσμευτική για το δικαστήριο στο οποίο γίνεται η παραπομπή. Ερωτάται: μπορεί το δικαστήριο στο οποίο γίνεται η παραπομπή (πχ. το Ελεγκτικό Συνέδριο), και το οποίο δεσμεύεται για την αρμοδιότητά του, κρίνοντας την υπόθεση να ερμηνεύσει έτσι τους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου ώστε αυτοί να επηρεάζουν ευρύτερο κύκλο προσώπων;

IV. Αντίστοιχος πρέπει να είναι και ο δικανικός συλλογισμός του τακτικού διοικητικού δικαστηρίου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εάν η υπόθεση εισαχθεί αρχικώς σε αυτά. Αφού το δικαστήριο αναφέρει τους κρίσιμους για την υπόθεση κανόνες δικαίου και αφού τους ερμηνεύσει κατ' αρχάς, θα πρέπει – εφ' όσον πρόκειται για κρίση περί αρμοδιότητας – να αποφανθεί έστω και αυτεπαγγέλτως για το εάν τίθενται νομικά ζητήματα, η επίλυση των οποίων αφορά ευρύτερο κύκλο προσώπων ή όχι.

Προβληματισμός επίσης μπορεί να γεννηθεί από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 5 ΣχΝ στην περίπτωση που τακτικό διοικητικό δικαστήριο, δικάζον σε πρώτο βαθμό, εκδίδει παραπεμπτική απόφαση, χωρίς να συντρέχει ο λόγος της επίλυσης νομικών ζητημάτων που μπορούν να επηρεάσουν ευρύτερο κύκλο προσώπων, και η απόφαση αυτή για διάφορους λόγους καθίσταται αμετάκλητη. Τότε, κατ' άρθρο 5 παρ. 2 ΣχΝ, το ειδικό δικαστήριο καθίσταται υποχρεωτικά αρμόδιο να κρίνει υπόθεση η οποία, όμως, δεν εμπίπτει στην εξαιρετική αρμοδιότητα του άρθρου 88 παρ. 2 Σ. Με άλλα λόγια, το υπό εξέταση νομοσχέδιο περιέχει διάταξη με την οποία το ειδικό δικαστήριο υποχρεούται να κρίνει υπόθεση η οποία, εκ του Συντάγματος, εκφεύγει της εξαιρετικής αρμοδιότητάς του.

V. Από το Σύνταγμα προκύπτει σαφώς ότι το ειδικό δικαστήριο κρίνει την επίδικη υπόθεση στο σύνολό της («διαφορές ... εκδικάζονται», άρθρο 88 παρ. 2 Σ.) και όχι μόνον το νομικό ζήτημα, όπως, πχ, συμβαίνει στην περίπτωση του ΑΕΔ. Ορθώς, λοιπόν, κατ' αρχήν, το άρθρο 8 του υπό εξέταση ΣχΝ προβλέπει ότι η εκδιδόμενη απόφαση του ειδικού δικαστηρίου δεν παράγει αποτελέσματα *erga omnes*, αλλά μόνον μεταξύ των διαδίκων της κρίνόμενης υπόθεσης. Δημιουργείται όμως πρόβλημα με την παρ. 6 του άρθρου 5 ΣχΝ, κατά την οποία «Η διαδικασία ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου διεξάγεται ατελώς». Διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου χωρίς καταβολή τελών νοείται μόνον (με την εξαίρεση του ευεργετήματος πενίας) όταν με αυτή πρόκειται να επιλυθεί ένα νομικό ζήτημα, υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, το οποίο δεν συναρτάται αμέσως προς την έκβαση υπόθεσης διαδίκου. Όμως, όπως ήδη αναφέρθηκε, το ειδικό δικαστήριο δεν επιλύει μόνον νομικά ζητήματα, αλλά κρίνει και τη συγκεκριμένη υπόθεση του αιτούντος διαδίκου. Δημιουργείται, συνεπώς, προβληματισμός ως προς τη συμφωνία της διάταξης αυτής με τη συνταγματική αρχή της ισότητας του άρθρου 4 Σ., όταν μάλιστα προβλέπεται και η δικονομική δυνατότητα παρέμβασης τρίτων προσώπων που έχουν εκκρεμή υπόθεση «με το αυτό νομικό ζήτημα» (άρθρο 7 παρ. 1 ΣχΝ), ενώ ταυτόχρονα η εκδίκαση των αντίστοιχων υποθέσεων αναστέλλεται υποχρεωτικά μέχρι την έκδοση της απόφασης του ειδικού δικαστηρίου, η οποία, εφόσον κρίνει οριστικά τη διαφορά, καταργεί αυτοδικαίως τη δίκη στα άλλα δικαστήρια (άρθρο 5 παρ. 3 ΣχΝ).

VI. Παρατηρείται ακόμη ότι το υπό εξέταση νομοσχέδιο (άρθρο 1 ΣχΝ) χρησιμοποιεί τον όρο «καθηγητές πρώτης βαθμίδας» αντί του όρου «τακτικοί καθηγητές» που χρησιμοποιεί το αναθεωρημένο άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος. Ο όρος «τακτικός καθηγητής», ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 99 Σ., και ο οποίος πράγματι εχρησιμοποιείτο στην ισχύουσα το 1975 νομοθεσία, δεν χρησιμοποιείται ήδη από το ν. 1268/1982. Η χρήση του προσδιορισμού «πρώτης βαθμίδας» από το νομοσχέδιο θα μπορούσε να παρλειφθεί, ώστε να μη διαταράσσεται η αναγκαία ενότητα ορολογίας από την κείμενη νομοθεσία.

Αθήνα, 3 Ιουλίου 2002

Ο εισηγητής Επιστημονικός Συνεργάτης
Στέφανος Ι. Κουτσομπίνας
Επικ. Καθηγητής Νομικής Θράκης

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος
Στέλιος Ν. Κουσούλης
Επικ. Καθηγητής Νομικής Αθηνών

Για το Επιστημονικό Συμβούλιο

Καθηγητής Κώστας Μαυριάς